

Jsme obětí promořovačů?

Zdá se, že už od samého počátku se vláda nepřiznaně rozhodla jít cestou promořování, a že to je právě prapůvod nynější katastrofy

Vysoký počet těžkých případů a úmrtí je odvrácenou stranou alternativní „mitigační“ strategie v přístupu k epidemii FOTO MAFRA – PETR LUNDÁK

Pandemie covidu-19 je s námi už více než rok. Je těžkou ranou celému světu – a to především té jeho nejbohatší a ekonomicky a technicky nejrozvinutější „západní“ části, jejíž jsme součástí.

Cesty k tomu, jak se s pandemií vypořádat, jsou v podstatě dvě. První, založená na strategii eliminace, resp. v mírnější podobě marginalizace viru, byla úspěšně použita v několika asijských státech, ale také třeba na Novém Zélandu. Je založena na snaze pokud možno virus úplně „vyhnat“ z populace. Účinným prostředkem k tomu jsou radikální opatření typu „lockdown“, intenzivní testování a důsledné trasování kontaktů infikovaných osob a omezení mezinárodních kontaktů. Stát přitom samozřejmě nekompromisně vymáhá dodržování přijatých opatření, a to někdy až drakonickým způsobem. Zastánci tohoto přístupu jsou přesvědčeni, že tento radikální přístup se nakonec vyplatí i ekonomicky, a to i přes krátkodobé velké ztráty.

Stačí, když se epidemie nevymkne kontrole?

Alternativní „mitigační“ strategie vychází z názoru, že eliminační metoda je příliš nákladná, pro většinu společnosti nepřijatelná nebo zkrátka v konkrétních podmínkách nerealistická, a že proto stačí mírnější opatření, která jen zabrání tomu, aby se epidemie vymkla jakékoli kontrole. Zásadním problémem, který je přitom potřeba brát v úvahu, jsou kapacity zdravotnického systému, zvláště té jeho části, která se má starat o těžké případy. Pokud by totiž těžké covidové případy zahltily kapacity jednotek intenzivní péče, byli by ohroženi i necovidní pacienti, kteří takovou specializovanou péči nezbytně potřebují.

Hlavním cílem při takovéto strategii je tedy omezit šíření epidemie tak, aby počet těch těžkých případů zůstal na přijatelné úrovni, tedy aby křivka nárůstu případů onemocnění nenarůstala „exponenciálně“, ale jen relativně pomalu a „lineárně“, tedy aby byla relativně plochá, nikoli strmá (mluví se tedy často o „oploštění“ této křivky). Pro zastánce tohoto přístupu je tedy úspěchem to, že nedochází ke zhroucení části zdravotnického systému, a nijak zvláště jim nevadí ani relativně velký počet těžkých případů a úmrtí (zvláště pokud velkou většinu tvoří lidé staří a chronicky nemocní), pokud je rozprostřen do delšího časového úseku.

Důsledná modifikace této dá se říci pragmatické strategie, dokonce šíření infekce v populaci („promořování“), je považována za žádoucí, protože lidé, kteří toto onemocnění prodělají (ve velké většině případů s mírným průběhem), získají proti jeho opakování relativně dlouhodobou imunitu, obdobnou té vyvolané očkováním. Zastánci tohoto přístupu („řízené promořování“) tvrdí, že bychom se měli soustředit pouze na selektivní ochranu rizikových skupin (resp. ponechat právě na nich samých starost o vlastní ochranu) a jinak nečinit v podstatě žádná protiepidemická opatření. Takto se skutečně chováme např. v případě sezonních chřipek, kdy nanejvýše omezuje návštěvy v nemocnicích nebo někde krátkodobě uzavřeme školy.

Nečinnost vlády

První reakce české vlády v březnu 2020 vypadala jako úspěšné nakročení směrem k té eliminační resp. marginalizační cestě. Koncem jara se zdálo, že máme vyhráno – denní počty nových případů byly velmi nízké, úmrtí jen výjimečně. Počítalo se s tím, že se bude masivně testovat, ohlídáme si možný import ze zahraničí, začne fungovat systém jakési „chytré karantény“, malá lokální ohniska nemoci budou snadno likvidována a virus z populace téměř zmizí (později se ukázalo, že tenhle přístup skutečně velmi dobře zafungoval třeba ve Finsku nebo Norsku).

Nic z toho se ale nestalo – vláda se o žádná potřebná opatření nepostarala a dlouho nijak nereagovala na postupný nárůst případů koncem prázdnin. Výsledkem byla tragická podzimní vlna s 10 tisíci obětí a vlastně i její pokračování až do dneška. Oficiálně si u nás epidemie vyžádala již přes 20 tisíc životů (ve skutečnosti možná až o 10 tisíc víc) a je pravděpodobné, že do poloviny roku to bude ještě nejméně 20 tisíc dalších.

Živě si vzpomínám na svoji první účast v televizní covidové debatě večer 15. dubna 2020 na terase před budovou zpravodajství České televize. Před mikrofony tam tehdy stáli také tři další hosté – tehdejší náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula, známý fyzioterapeut Pavel Kolář a lékař ze Všeobecné fakultní nemocnice Martin Balík. Moderátor tam tenkrát vyjádřil názor, že ten virus tady s námi zůstane a onemocnění si nakonec prodělá skoro každý a že to jen musíme nějak regulovat – tedy „řízené promořování“. K mému překvapení s tím všichni přítomní hosté souhlasili (dokonce i to slovo „promořování“ tam několikrát padlo) a odkazovali na to, že je to údajně cesta, kterou zvolili ve Švédsku. Jen já jsem se ohradil a říkal jsem, že se máme snažit co nejvíce „vyhnat“ virus z populace, a upozorňoval jsem i na to, že to „promořování“ není ani ve Švédsku oficiální strategií.

Říkám to proto, že se mi zdá, že už od samého počátku se vláda nepřiznaně rozhodla jít cestou toho promořování a že to je právě prapůvod nynější katastrofy. Vypadá to, že ti, kdo o tom rozhodli, se spolehli na to, že kapacity našeho zdravotnictví jsou takové, že vysoké počty hospitalizací prostě zvládnou, a že to je vlastně jediné, na čem záleží. Že to, jestli mrtvých bude pět, nebo padesát tisíc, vlastně není důležité. A ani to, že to všechno odnesou chudáci zdravotníci.

Děti bychom umírat nenechali

Takový názor by ve skutečnosti vycházel vstříc mínění značné části společnosti, že stejně umírají hlavně lidé staří, chronicky nemocní, a tedy „neproduktivní“, a že ty ekonomické škody spojené se snahami o jejich záchranu jsou přílišné (a navíc jejich smrt by těm ostatním přinesla benefit ve formě úspor za důchody). Jsem sice v zásadě ochoten takový podle mě nemorální názor považovat za legitimní, ale je zde onen zásadní problém s potenciálním zahlcením kapacity nemocnic těžkými případy, takže by nebylo místo pro jiné, necovidní pacienty. To by bylo možno „řešit“ asi jediným způsobem – covidové pacienty prostě nepřijímat a nechat je umírat doma. K něčemu takovému by ale bylo třeba přijmout novelu zákona o ochraně veřejného zdraví (a zákonů s ním souvisejících); těžko si lze představit, že by něco takového v parlamentu prošlo...

Mimochodem – jsem si jist, že pokud by tohle onemocnění hubilo především mladé lidi, nebo dokonce děti, vláda by reagovala úplně jinak – strategií eliminace viru, opravdu tvrdým „lockdownem“, tvrdým trestáním těch, kdo nařízení opatření nedodržují, či dokonce ostentativně bojkotují, masivním povinným testováním a

důslednou karanténou infikovaných a jejich kontaktů. Nebo si dovede někdo představit, že by se „řízené promořování“ konalo, kdyby to mělo stát životy desítek tisíc dětí?

V tomto světle se jeví vládní strategie skutečně až hororová. Jiná, v určitém smyslu přijatelnější možnost ovšem je, že vláda (ale ani opozice) ve skutečnosti žádnou strategii nikdy neměla a k těm chmurným koncům dospěla jen v důsledku naprosté neschopnosti...

VÁCLAV HOŘEJŠÍ

molekulární biolog